

Komentari na Dokument o metodi alokacije

Red. br.	Str.	Nalaz	Komentar
Nije priložen popis homogenih troškovnih kategorija.			
Shodno prethodnom komentaru, nije priložen popis uzročnika troškova.			
1. Zahtjevi za regulatornim izvještavanjem			
1.2 Rješenje o računovodstvenom odvajanju i troškovnom računovodstvu			
1	8	U određenim slučajevima će se alokacija opisati pomoću primjera koji ne moraju nužno da odgovaraju stvarnom stanju.	Agencija smatra da primjeri, modeli, metode i podaci dati u ovom dokumentu, trebaju biti zasnovani na stvarnim primjerima koje TCG koristi u svom poslovanju.
2	8	Dokument se dostavlja Agenciji radi davanja saglasnosti nakon čega ostaje na snazi do trenutka izmjene ili stavljanja van snage od strane Crnogorskog Telekomu.	Agencija traži pojašnjenje pod kojim se uslovima ovaj dokument može staviti van snage od strane TCG.
2. Metodologija alokacije			
3	9	Agencija smatra kako je ovo poglavlje potrebno dopuniti i proširiti, tako da, između ostalim, sadrži primjere i detaljnija pojašnjenja za glavne metode alokacije koje su navedene u dokumentu.	
2.1 Izvori podataka za model troškovnog računovodstva			
4	9	Postoje tri glavna izvora podataka za model troškovnog računovodstva: (1) Finansijski podaci (glavna knjiga, registar stalne imovine (FAR)); (2) Operativni podaci (broj linija, količine saobraćaja) i (3) Inženjerski podaci.	Agencija smatra da treba dodatno razjasniti na koji način i u koju svrhu se koristi pojam „inženjerski podaci“ kao i kako se do istih dolazi.
5	9	Za potrebe modela troškovnog računovodstva finansijski podaci se mogu podijeliti na dvije grupe: finansijski podaci koji se odnose na mrežu i finansijski podaci koji se ne odnose na mrežu.	Agencija smatra da grupe „finansijski podaci koji se odnose na mrežu“ i „finansijski podaci koji se ne odnose na mrežu“ nisu adekvatno opisane i razjašnjene.
6	9	Finansijski podaci koji se odnose na mrežu zahtijevaju veći nivo troškovne analitike nego finansijski podaci koji se ne odnose na mrežu.	Agencija smatra da tekst nije adekvatno razjašnjen niti argumentovan. Agencija zahtijeva pojašnjenje po pitanju tog nalaza, u smislu argumenata na kojima se bazira.

Red. br.	Str.	Nalaz	Komentar
7	9	Stoga se ovi troškovi najprije raspodjeljuju u troškove vezane za lokalne, međunarodne centrale i troškove vezane za pretplatnički stepen (RSU), a zatim na troškove vezane za matični dio centrale i pristupni dio centrale.	Agencija smatra kako podjela centrale na matični dio centrale i pristupni dio centrale nije dovoljno detaljna – svaki od njih se sastoji od različitih djelova i/ili uređaja koji imaju različite troškove, vijek trajanja i sl.
8	10	Međutim, u glavnoj knjizi se evidentiraju samo ukupni troškovi centrale. Stoga se ovi troškovi najprije raspodjeljuju na troškove vezane za lokalne, međunarodne centrale i troškove vezane za pretplatnički stepen (RSU), a zatim na troškove vezane za matični dio centrale i pristupni dio centrale.“	Agencija smatra da je potrebno dodatno definisati metodologiju raspodjele troškova centrala kroz pojedine korake navedene u tekstu.
9	10	Finansijski podaci koji se ne odnose na mrežu prethodno ne obrađuju	Agencija smatra da bi navedenu tvrdnju trebalo dodatno razjasniti.
10	10	Primjeri stalne imovine uključuju pristupnu mrežu, komutacije i motorna vozila.	Agencija smatra, da se pristupna mreža, kao i komutacija, koje su navedene kao dugoročna imovina, ne trebaju posmatrati kao homogena imovinska jedinica jer se sastoje od brojnih drugih mrežnih elemenata, od kojih neki imaju relativno kratak životni vijek. Takođe, ovi primjeri nisu uzimani u obzir kasnije. Navedeni primjeri nisu uključeni u kasniju analizu. Potrebno je razjasniti njihovo isključivanje ili ih uključiti u imovinske jedinice.
11	10	Agencija smatra da je potrebno detaljnije pojasniti što TCG smatra pod pojmovima „kratkoročna imovina“, „kratkoročne obaveze“, „obrtni kapital“ i „pozitivni obrtni kapital“. U istom poglavlju, za isti pojam koristi se „pozitivni obrtni kapital“ (str. 10) i „obrtni kapital“ (str. 12), stoga Agencija smatra da je potrebno uskladiti terminologiju.	
2.3 Prosječni angažovani kapital			
12	11	U kategoriji „Kompjuterski softver i ostala nematerijalna ulaganja“ nisu navedena ostala materijalna ulaganja na koja se kategorija odnosi. Agencija smatra da je potrebno da TCG specifikuje na što se ostala nematerijalna ulaganja odnose, kao i da dodatno pojasni na šta se navedeni pojam odnosi. Takođe, u kategoriji se govori o interno razvijenom softveru i proizvodnji unikatnog softvera, a zanemaruje se kupljeni softver koji se koristi u dnevnom radu.	
13	11	Stečena prava kompjuterskog softvera su kapitalizovana na bazi nastalih nabavnih troškova, kao i troškova neophodnih za puštanje u rad.	Agencija smatra da je specifikacija troškova kao „troškovi neophodni za puštanje u rad“, u terminima softvera, nedovoljno precizna, pa je potrebno da se spomenuta kategorija detaljnije specifikuje.

Red. br.	Str.	Nalaz	Komentar
14	11	Troškovi direktno vezani za proizvodnju unikatnih softvera, kao i razvoj internih kompjuterskih softvera, sa pretpostavljenom koristi koja prelazi godinu dana, priznaju se kao nematerijalna sredstva.	Vezano za tvrdnju, Agencija smatra da je proizvodnja unikatnih softvera ista kategorija troška kao i razvoj internih kompjuterskih softvera.
15	12	Kratkoročna imovina – uključuje zalihe, potraživanja i novac. Potraživanja uključuju potraživanja od kupaca, date avanse i aktivna vremenska razgraničenja.	Agencija smatra da se korišćenje aktivnih vremenskih razgraničenja, kao kratkoročne imovine, treba dodatno pojasniti i argumentovati.
16	12	1. Kratkoročna imovina 1.1. Zalihe 1.2. Gotovina i gotovinski ekvivalenti 1.3. Kratkoročni depoziti u bankama 1.4. Izdvojena novčana sredstva 1.5. Aktivna vremenska razgraničenja 1.6. Potraživanja od kupaca i ostala potraživanja 1.7. Dati avansi	Agencija smatra da je navođenje <i>izdvojenih novčanih sredstava</i> kao kratkoročne imovine neprecizno, te zahtjeva da se ta kategorija detaljnije specifikuje i da se da dodatno objašnjenje na šta se odnosi.
2.4 Klasifikacija troškovnih kategorija prema Metodologiji			
17	11	Troškovi koji su isključivo nastali za određenu uslugu ili proizvod...	Agencija smatra da je opis neprecizan, te da ga treba detaljnije pojasniti.
18	11	Najveći dio nekretnina, opreme i troškova povezanih s tim procesima (kao što su održavanje) bila bi početno klasifikovana kao indirektno alocirana ako bi koristili šemu klasifikacije Agencije.	TCG se koncentriše na klasifikaciju troškovnih kategorija iako su Metodologijom, u čl. 2.2, st. 4, propisane metode alokacije a ne metode klasifikacije. Agencija smatra da je potrebno uskladiti terminologiju kroz cijeli dokument.
19	11	Na primjer, kablovi pristupne mreže evidentirani su na klasi imovine pristupna mreža...	Agencija smatra da je količina detalja u ovom slučaju nedovoljna.
2.5 Hijerarhija alociranja prema metodologiji			
20	14	Poglavlje o hijerarhiji alociranja prema Metodologiji vrlo je uopšteno i ne pruža primjere na koji će način TCG primjenjivati metode alokacije. Potrebno je preoblikovati poglavlje i dodati primjere alokacije o kojima se ovdje govori.	
2.6 Alokacija prihoda			
21	15	Agencija smatra da je poglavlje o Alokaciji prihoda vrlo uopšteno, uz nedovoljnu količinu podataka neophodnih za ocjenu ispravnosti procesa računovodstvenog odvajanja. Nije navedeno koji je izvor prihoda korišćen kao ulazni podatak, niti jesu li podaci prošli potrebnu reviziju koja garantuje njihovu tačnost.	
22	15	Prihod maloprodajnih usluga u većini slučajeva može se direktno alocirati na RA-ove	Agencija smatra da je opis preuopšten, i da ga treba dopuniti ili ukloniti iz teksta.

Red. br.	Str.	Nalaz	Komentar
23	15	Fakture se sastavljaju na o korisnika...	Agencija smatra da je opis nejasan i uopšten te da ga treba detaljnije opisati.
24	16, 17	Slika nije jasna i razlomljena je na str.2	
2.7			
25	18	Nedostaje naslov poglavlja - nije jasno povezano sa slikom i naslovom iznad nje.	
26	18	Proces alokacije troškova Crnogorskog Telekomu opisan je na slici 2-1. Slika predstavlja primjer i ne mora da odgovara stvarnoj alokaciji koja će se koristiti za model troškovnog računovodstva.	Agencija smatra da opis nije prihvatljiv te zahtjeva da se koriste primjeri koji odgovaraju stvarnom stanju i procesu alokacije troškova koji se koriste za alokaciju troškova u TCG.
2.2 Homogene troškovne kategorije i mrežne komponente/elementi			
27	19	Nepravilno numerisanje naslova. Potrebno je ispraviti numeraciju iz 2.2 u 2.8.	
28	19	Generalno prihvaćena metodologija alokacije troškova mreže je (i) grupisanje troškova u Homogene troškovne kategorije (HCC-ove) ili blokove Mrežnih komponenti (NBB-ove), (iii) alokacija HCC-ova (ili NBB-ova) na Mrežne komponente i poslovne procese (NCP) i (iv) izračunavanje jediničnog troška usluge.	U opisu se koristi nepravilno numerisanje pojedinih tačaka i nije u potpunosti jasan. Potrebno je preformulisati ili dodatno pojasniti tekst.
29	19	Slika 2.2 nema odgovarajuću vidljivost teksta.	
30	20	Agencija smatra da je potrebno ubaciti objašnjenje i opis slike 2.3 ili ukloniti sliku.	
31	20	Naslov slike 2.4 potrebno je prebaciti na sljedeću stranicu.	
32		Kod EBC pristupa, NBB-ovi reprezentuju blokove mrežnih komponenti. Na primjer, u slučaju lokalne centrale, potrebno definisati dva NBB-a, jedan koji će se odnositi na trošak lokalne centrale koji nije osjetljiv na saobraćaj (pristupni dio) i drugi, koji je osjetljiv na saobraćaj kako bi mogli da izračunamo trošak linije i trošak poziva.	EBC pristup nije objašnjen dalje od prvog koraka. Potrebno je dopuniti odlomak.
33	21	Naslov „Kablovska kanalizacija“ potrebno je prebaciti na sljedeću stranu.	
34	22	U poglavlju <i>kablovska kanalizacija</i> nije u potpunosti definisano od čega se sastoji trošak kablovske kanalizacije. Takođe, nije spomenuta razlika smještaja kabla u posebno izgrađenu kanalizaciju u odnosu na polaganje direktno u tlo.	

Red. br.	Str.	Nalaz	Komentar
35	22	To znači da se prilikom alokacije troška kablovske kanalizacije alokacija obavlja u nekoliko koraka (u prvom koraku se alokira na pojedine vrste kablova koji se nalaze u kablovskoj kanalizaciji pa se zatim na osnovu zauzetosti kablova u km alokira na dalje na ostale mrežne komponente)	Tekst spominje metode alokacije troška na kablovsku kanalizaciju, no ne daje metodu na koji način se alokacija sprovodi i uz koje uvjete. Agencija smatra da je potrebno da TCG prikaže izračun alokacije troškova na kablovsku kanalizaciju koje je koristio kod alokacije.
36	22	Direktni uzročnik troška kablovske kanalizacije je vrijednost pojedinih vrsta kablova koji se nalaze u kablovskoj kanalizaciji.	Agencija smatra da je opis preuopšten i nedovoljno jasan. Agencija smatra da je opis potrebno dopuniti i preformulisati.
37	22	Uzročnik troškova za kablove pristupne mreže je broj pristupnih korisničkih tačaka.	Agencija traži dodatno objašnjenje vezano uz nalaz.
38	22	Nije jasno određeno od čega se sastoji ukupni trošak kablova pristupne mreže, koji se onda alokira na usluge pristupa. Potrebno je dopuniti poglavlje vrstom troška.	
39	22	Broj parova linija jednak broju linija svake vrste pomnoženom s brojem parova po vrsti linije.	Agencija smatra da je opis nedovoljno precizan, jer ne objašnjava o kojim se mogućim vrstama linija radi. Potrebno je dopuniti ovo poglavlje mogućim vrstama linija koje se koriste u obračunu. Takođe, TCG ovdje zanemaruje uticaj gustine pretplatnika (koji je značajno različit na urbanom i ruralnom području).
40	22/2 3	Uzročnik troškova za optičke kablove pristupne mreže je zauzetost optičkih vlakana i iskorišćenost zauzetih vlakana.	Agencija smatra da je u opisu zanemaren uticaj različitih vrsta optičkih kablova i dužina. Takođe, nije definisano šta čini trošak optičke pristupne mreže, koji se naknadno alokira na usluge.
41	23	U kategoriji „prenosni kablovi“ Nije definisano na koji način se prenosni kablovi određuju unutar skupine kablova, što sve ulazi u kategoriju pristupnih kablova ni na koji način se izračunava zauzetost vlakana u km. Agencija smatra da je potrebno dodatno razraditi ove teme i priložiti ovoj kategoriji obračune i metode određivanja pojedinih spornih definicija.	
42	23	Lokalna/Glavna centrala se sastoji od dva dijela (i) pristupnog dijela centrale na koji su spojene pretplatničke linije i matičnog dijela centrale preko kojeg se usmjeravaju pozivi.	U kategoriji „lokalna/glavna centrala“ nije korišćeno konzistentno označavanje (numerisanje).

Red. br.	Str.	Nalaz	Komentar
43	23	Lokalna/Glavna centrala se sastoji od dva dijela (i) pristupnog dijela centrale na koji su spojene pretplatničke linije i matičnog dijela centrale preko kojeg se usmjeravaju pozivi. Stoga kod lokalne/glavne centrale postoje dva uzročnika troškova (i) broj pretplatnika (ii) ostvareni saobraćaj.	Nije jasno definisano kako se obračunava trošak prikopčavanja ni na koji način, uzročnici troška imaju uticaja na troškovnu kategoriju. Takođe, Agencija smatra da centrala ne može biti posmatrana kao homogena troškovna kategorija jer se sastoji od različitih sastavnih dijelova, koji imaju različite životne vjekove, namjene i uzročnike troškova.
44	23	Na tranzitnu ili međunarodnu centralu nisu spojene pretplatničke linije. Umjesto toga, ona se koristi za usmjeravanje poziva. Stoga tranzitna ili međunarodna centrala ima jedan uzročnik troška, odnosno ostvareni saobraćaj.	Agencija smatra da TCG treba dodatno definisati kako se usmjeravanje poziva, troškovno različito od Lokalne/glavne centrale i kako se mjeri ostvareni saobraćaj.
45	23	Uzročnik troškova za energetska opremu smještenu u tehničkim zgradama je količina struje u Watima koja je potrebna opremi smještenoj u zgradama.	Agencija smatra da u poglavlju „Energetska oprema“ nije definisano koja je to energetska oprema o kojoj se govori. Potrebno je priložiti listu energetske opreme. Takođe, u nekim slučajevima, Agencija smatra, da količina struje nije dovoljno precizan uzročnik troškova.
46	23	Naslov „prenos/transmisija“ potrebno je prebaciti na sljedeću stranicu.	
47	24	Potrebno je definisati na šta se odnosi (iii) ostala prenosna oprema.	
48	24	Agencija smatra da je ovo poglavlje potrebno proširiti time što će biti navedeni uzročnici troška za PDH/SDH opremu, kao i za ostalu prenosnu opremu.	
49	24	Arhitektura prenosnih sastava definisana je u nekoliko nivoa (npr. lokalna, međjugradska itd). Troškovi transmisionih sastava alociraju se na nivoe transmisije kojima pripadaju.	Takođe, u poglavlju „prijenos/transmisija“, potrebno je objasniti metodu alokacije troškova transmisionih sastava na nivoe transmisije kojima pripadaju.
50	24	Trošak prodaje alocira se prema broju aktivnosti (prodatih usluga ili proizvoda) pomnoženu sa prosječnim utrošenom vremenom za prodaju pojedine vrste usluge (sa uspješnošću same aktivnosti) što odgovara ekvivalentu radnog vremena.	Agencija smatra da je potrebno definisati jasne kriterijume uspješnosti vezane za kategoriju „Prodaja“.

Red. br.	Str.	Nalaz	Komentar
51	25	Troškovi uglavnom su alocirani na principu ABC (eng. Activity Based Costing) metodologije.	Korištenje ABC tehnologije, koje se spominje u kategoriji „Briga o korisnicima“ nije objašnjeno niti potkrijepljeno primjerima korišćenja iz metoda alokacije TCG. Agencija smatra da je ovo poglavlje potrebno dopuniti detaljima o metodi alokacije ove kategorije, koristeći ABC metodologiju.
52	25	(i) HCC koji se odnosi na razvoj biling sistema i (ii) održavanje biling sistema.	U kategoriji „Billing“, pod troškove bilinga, smještaju se troškovi razvoja i održavanja billing sistema, koji su već spominjani kao troškovi razvoja i održavanja internog softvera, u sklopu stalnih troškova. Agencija, imajući u vidu ovu činjenicu da su podkategorije navedene i na jednom, i na drugom mjestu, smatra da je potrebno uskladiti kriterijume i svrstati pojedine podkategorije u pravu kategoriju.
53	25	Naplata dugova, pravna obrada – eksterni advokati, alociraju se na bazi ostvarenog prihoda dok razvoj i održavanje billing sistema alocira se prema broju elemenata računa (korisnika) pojedinih proizvoda.	U kategoriji „Billing“ alociranje prema broju elemenata računa, nije dobro objašnjeno, pa se smatra da je odlomak potrebno dodatno objasniti.